

СОЦІОЛОГІЧНА ПУБЛІЦИСТИКА

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СОЦІОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК¹

АЛЬТРУЇСТИЧНЕ САМОГУБСТВО — злодіяння, що позбавляє суспільство альтруїста (на відміну від егоїстичного самогубства, що рятує суспільство від егоїста).

АНДРОЦЕНТРИЗМ — погляд на соціальну реальність з чоловічої точки зору — як на об'єкт жадання.

АУДИТОРІЯ — всі івасики, що п'ють із одного копитця.

БАГАТСТВО — надбання, що відкриває шлях до задоволень (якщо воно матеріальне) або до страждань (якщо духовне).

БЕЗШКІЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО — концепція, що відкидає формальну освіту як таку, що готує бездумних споживачів замість вдумливих поціновувачів концепції безшкільного суспільства.

БУРЖУАЗІЯ І ПРОЛЕТАРИАТ — класи, в яких різні інтереси: одні воліють додати вартість, інші — відняти.

ВИБІР МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ — найпростіша процедура, що викликає ускладнення лише у дуже кваліфікованого соціолога.

ВТОРИННІ ДАНІ — дані, які доводиться аналізувати, коли немає засобів на отримання первинних...

ГНІЗДОВА ВИБІРКА — метод створення вибірки, запозичений соціологами у зо-зульту: спершу цілеспрямовано добирають гнізда, а потім у випадковому порядку в них підкидають респондентів.

“ТРУБИЙ” РОБІТНИЧИЙ КЛАС — частина робітників, найбільш наближена до творчої еліти за пристрасстю до відвідання різного роду злачних місць.

ГРУПОВІ ІНТЕРЕСИ — інтереси, що їх члени соціальних груп змушені обстоювати замість власних.

ДЕВІАНТНІ ВИБОРЦІ — розсудливі виборці, що голосують не за ту партію, яка вважається виразником їхніх інтересів, щоб уникнути обтяжливого відчуття розчарування після її перемоги на виборах.

ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ — скорочення важкої промисловості та зростання сфери послуг в економічно розвинених суспільствах, чий образ у результаті стає дедалі менш важким і дедалі більш послужливим.

ДИСКУРС СОЦІАЛЬНИЙ — безглуздий набір слів, яким одні соціальні актори в боротьбі за владу і вплив перевершують інших, які марнують сили і час на смислотворення.

---

¹ Попередні випуски див.: “Соціологія: теорія, методи, маркетинг” № 2 за 1999 рік, № 3 за 2001 рік, № 3 за 2004 рік, № 2 за 2005 рік.

ДОСЯГНУТИЙ СТАТУС — соціальне становище, якого людина може досягти завдяки власним зусиллям, а не репродуктивній активності своїх високопоставлених батьків.

ЖИТТЄВІ ШАНСИ — можливості, що їх індивід отримує як представник соціальної групи, втрачаючи їх як особистість.

ЗАЛЕЖНА ЗМІННА — величина, надмірно залежна від некомпетентності дослідника у виборі незалежних змінних.

ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД — загальновідоме і всіма передбачуване знання, позбавившись якого, можна стати популярним соціологом.

ЗОВНІШНЄ І ВНУТРІШНЄ ЗАДОВОЛЕННЯ — вельми помітне (зовнішнє) задоволення від винагороди за роботу і майже непомітне (внутрішнє) — від самої роботи.

ІНВАЙРОНМЕНТАЛІЗМ — рух на захист дикої природи від природи людської.

ІНІЦІАЦІЯ — ритуал, необхідний для вступу до певної спільноти: наприклад, обрізання плоті — в іудеїв, обрізання волосся — у ченців, обрізання совісті — у політиків.

ІНСТИТУТ — соціальне утворення, відповідальне за те, щоб люди діяли за правилами: сімейний інститут — щоб за правилами відтворювали, військовий — щоб за правилами вбивали.

КВОТНА ВИБІРКА — вибірка, в якій немає випадкових респондентів — усі добірні!

КОНТРАКУЛЬТУРА — субкультура, що відкидає домінуючу культуру. Прикладом є хіппі, які заперечили сексуальну культуру батьків за те, що вона сприяла появі на світ таких істот, як хіппі.

КУЛЬТУРА БІДНОСТІ — витончена культура, яку не дано засвоїти багатим.

ЛЕСБІЙСТВО — нетрадиційне кохання жінок до жінок, на відміну від традиційного кохання чоловіків до самих себе.

ЛІДЕРИ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ — посередники між джерелами масової інформації і масами, здатні без відрази сприймати і тих, і інших.

МІЖКУЛЬТУРНІ ПОРІВНЯННЯ — метод дослідження, який виявляє, що в різних культурах, з одного боку, немає нічого спільного, а з іншого — нічого особливого.

МОЛОДІСТЬ — щасливий період життя, коли нудить від солодких ілюзій, а не від гіркого досвіду.

НАГЛЯД — форма соціального контролю в постмодерному суспільстві, де порушника норм карають не санкціями, а дискурсами постмодерністів.

НАЗДОГАНЯЛЬНА МОДЕРНІЗАЦІЯ — лінія розвитку, якою недорозвинені країни надсилають прокльони в надії, що принаймні вони наздоженуть країни розвинені.

ОПИТУВАЛЬНИК — інструмент дослідження, що дає змогу соціологові довідуватися, про що думають люди, коли вони ні про що не думають.

- ПАРТИКУЛЯРИСТСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО** — суспільство, в якому особисті відносини повсюдно впливають на соціальні дії, а суспільне благо невіддільне від блага друзів і родичів.
- ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМ** — учення про те, що в соціальному світі немає ані ясної логіки, ані чіткої структури — все, як у працях самих постструктуралістів.
- ПРОФЕСІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ** — єдина сфера професійної діяльності в пострадянському суспільстві, в якій можна помітити зростання професіоналізму.
- П'ЯТЬ СТАДІЙ ЗРОСТАННЯ** — теорія модернізації, яка стверджує, що прірву між відсталими і розвиненими країнами подолати легко — лишень за п'ять стрибків.
- РЕЛІГІЯ** — організаційно оформлена система вірувань, що дає змогу людям думати, ніби життя буває і загробним, а не тільки передгробовим.
- РЕПУТАЦІЯ** — єдино справедлива оцінка місця людини в суспільстві, оскільки може бути поганою за найвищого становища і доброю — за найнижчого.
- РОБОТА** — дивна діяльність, якою люди займаються, щоб її не втратити.
- РОЗВАЖЛИВА СОЦІАБЕЛЬНІСТЬ** — здатність вступати в контакт із соціальною дійсністю, не завдаючи неприємностей ані їй, ані собі.
- СПОЖИВАЧ** — сакральний учасник економічного життя, здатний подібно до бога Кроноса породжувати і ковтати своїх дітей — виробників.
- СТРАЙК** — унікальний спосіб заробити тим більше, чим довше не працюєш.
- СУСПІЛЬНІ НАУКИ** — науки, що вивчають свій об'єкт з різних боків, різними методами, але з однаково сумнівним результатом.
- ТЕОКРАТІЯ** — влада божою милістю, а не милістю виборців.
- ТЕОРІЯ ЗАЛЕЖНОСТІ** — учення про те, що бідні країни живуть погано, бо залежать від багатих, і жили б значно краще, якби залежали від бідних.
- УЧЕНИЙ ЯК ЖИВА ІСТОТА** — точка зору інтеракціоністів на вченого як людину, наділену пристрастями, а тому здатну і корисливо служити істині, і безкорисливо служити омані.
- ФАЛЬСИФІКАЦІЯ** — принцип наукової роботи, що вимагає від ученого пошуку доказів хибності його гіпотези; єдиним практичним результатом застосування цього принципу стала його власна фальсифікація науковою спільнотою.
- ФУЗІОНІЗМ** — теорія, яка стверджує, що в роботі і дозвіллі виявляється дедалі більше подібності, у результаті чого невпинно більшає ладних добре відпочити на роботі, щоб потім добре попрацювати на дозвіллі.
- ХАРИЗМА** — притягальна сила відразливої особистості.
- ХІЛІАСТИ** — учасники релігійних рухів, які з ентузіазмом очікують кінця світу як єдиного реалістичного способу досягнення ідеалу соціальної справедливості.
- “ЧАРІВНА КУЛЯ”** — чарівний ефект, що досягається ЗМІ, які діють за правилом: чим кретинічнішим є повідомлення, тим некритичнішим є його сприйняття.
- ЧАСТКА ТИХ, ХТО ВІДПОВІВ** — відсоток респондентів, яким соціологи набридло не такою мірою, щоб відповідати на їхні запитання категоричною відмовою.
- ШКАЛА БРЕХНІ** — дивовижна шкала, що виявляє брехливість лише в тих, хто говорить, що ніколи не бреше.